תנחומא בובר — דברים

אלה הדברים (דברים א א). יתברך שמו ויתעלה זכרו, שכל הנסים שעשה לישראל במדבר, כך עתיד לעשות בציון, במדבר כתיב אלה הדברים, ובציון כתיב אשים מחשך לפניהם לאור ומעקשים למישור אלה הדברים [עשיתים ולא עזבתים] (ישעיה מב טז), במדבר כתיב וכל העם רואים את הקולות (שמות כ יח), ובציון כתיב קול ששון וקול שמחה קול חתן וגו' (ירמיה ז לד), במדבר כתיב ארץ רעשה (תהלים סח ט), ובציון [כתיב] ואני מרעיש את השמים ואת הארץ (חגי ב ו), במדבר כתיב וה' הולך לפניהם יומם (שמות יג כא), ובציון כתיב כי הולך לפניהם ה' (ישעיה נב יב), במדבר [כתיב] כי ישוב ה' לשוש עליך (דברים ל ט), ובציון [כתיב] וגלתי בירושלים וששתי בעמי (ישעיה סה יט), [ישׂשום מדבר וציה (שם לה א)]. מה ראה ישעיה לומר כך, אלא כשעברו ישראל את התורה עמד הושע ואמר ושמתיה כמדבר [ושתיה כארץ ציה] (הושע ב ה), לפיכך אמר ישעיה ישׂשום מדבר, וכל הנחמות שאמר ישעיה כפלים הם, לפי שלקחה מיד ה' כפלים בכל חטאתיה (ישעיה מ ב), ולפיכך ניחמה ישעיה כפלים, נחמו נחמו (שם מ א), אנכי אנכי (שם נא יב), עורי עורי (שמשם ט), התעוררי התעוררי (שם שם יז), שוש אשיש (שם סא י), פרוח תפרח (שם לה ב).

ד"א יששום מדבר וציה. מפני מה כתיב כן, ללמדך כי בשעה שהקב"ה מגלה שכינתו על ישראל, אינו (נגלה) [מגלה] עליהם כל טובתו כאחת, מפני שאינן יכולין לעמוד באותה טובה, שאם יגלה עליהם טובתו בפעם אחת ימותו כולם, ראה מה כתיב, ומעולם לא שמעו לא האזינו עין לא ראתה וגו' (ישעיה סד ג), צא ולמד מיוסף, שבשעה שנתוודע לאחיו לאחר כמה שנים, אמר להם יוסף, אני יוסף אחיכם (בראשית מה ג), ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו (שם), הקב"ה על אחת כמה וכמה, אלא מה הקב"ה עושה להם, מגלה להם קימעא קימעא, בתחילה משיש את ההרים שנאמר יששום מדבר וציה, ואחר כך ותגל ערבה, ואחר כך פרוח תפרח. ואחר כך כבוד הלבנון (אליך יבא) [ניתן לה], ואחר כך המה יראו כבודה' הדר אלהינו (ישעיה לה א), לפיכך אמר דוד כי בנה ה' ציון נראה בכבודו (תהלים קב יז), ואומר כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון (ישעיה נב ח), [ואומר] ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיעני זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו (ישעיה כה ט).

ויאמר ה' אלי לאמר, רב לכם סוב את ההר הזה, ואת העם צו לאמר וגו' (דברים ב ב ג ד). זש"ה למנצח על שושן עדות מכתם לדוד ללמד (תהלים ס א), אימתי בהצותו את ארם נהרים ואת ארם צובה (שם שם ב), והלא כבר נאמר [ויך כל זכר באדום] כי (ששה) [ששת] חדשים ישב שם יואב וגו' (מ"א יא טז), ואחר כך אומר וישב יואב ויך את אדום בגיא מלח (תהלים ס ב), זש"ה קרוב מצדיקי מי יריב אתי נעמדה יחד וגו' (ישעיה נ ח), נתן הקב"ה תורה לישראל כדי שיזכו בה לכל האומות, אתה מוצא שיואב היה ראה סנהדרין, שנאמר (ואלה) [אלה] שמות הגבורים אשר לדוד יושב בשבת תחכמוני ראש [השלישי] (ש"ב כג ח), זה יואב, ודוד חכם מן הכל, שנאמר ואדוני חכם [כחכמת מלאך אלהים] (שם יד כ), ולא היו עושין דבר אלא על פי סנהדרין, שנאמר למנצח על שושן עדות מכתב לדוד (תהלים ס א), שושן עדות אלו סנהדרין, שנאמר סוגה בשושנים (שה"ש ז ג), עדות על

שם התורה, שנקראת עדות, מכתם זה דוד, שעשה עצמו מך, ותם על שהלך בתמימות עם קונו, אימתי בהצותו את ארם נהרים, מהון כשהלך יואב להלחם עם ארם נהרים, יצאו לקראתו, אמרו לו אתה מבני בניו של יעקב, ואנו מבני בניו של לבן, והרי תנאי שלהם [קיים], דכתיב עד הגל הזה (בראשית לא נב), כששמע יואב חזר אצל דוד, א"ל מה אתה אומר הרי תנאו שבועת יעקב אבינו, מיד הושיבו סנהדרין שושן עדות, [ללמד] למדוהו ואמרו באמת כך היה, אלא הם עברוהו תחילה, בלעם הרשע מפני מה עבר, לא כך אמר מן ארם ינחני בלק מלך מואב וגו' (במדבר כג ז), וכושן רשעתים לא שיעבד בנו, שנאמר ויעבדו בני ישראל את כושן רשעתים שמונה שנים (שופטים ג ח), הם הרשיעו עלינו שתי רשעיות, כיון (שהודו) ,שהורו] לו ב"ד, מיד חזר עליהם והרגן, שנאמר בהצותו את ארם נהרים וגו' (תהלים ס ב), לא עם ארם עשה מלחמה, מהו ויך את אדום (שם), היה צריך לומר ארם, ולא אדום, אלא כשבא יואב להלחם עם ארם, עמדו עליו בני אדום, ואמרו לו לא אמר לכם הקב"ה אל תתגרו בם (דברים ב ד), השיבם יואב לא כך אמר לנו אתם עוברים בגבול אחיכם בני עשו (שם ב ג), הניחו אותנו לעבור ולא רצו, אמר יואב אם נחריב אדום עכשיו אין אנו מוצאים בחזירתנו לא אכילה ולא שתיה, אלא נניח אותם עד שנכה את ארם ונחזור עליהם, לכך נאמר וישב יואב ויך את אדום וגו' (תהלים ס ב), אמר הקב"ה אתם החריבו את אדום קימעא קימעא, כיון שיגיע זמן אני אכלה ואחריב אותה, שנאמר וירשו (את) הנגב (ואת ההר) [את הר] וגו' (עובדיה א יט), ואומר וגלות החל הזה וגו' (שם שם כ) ואומר ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו (שם שם כא), באותה שעה והיתה לה' המלוכה (שם).

רב לכם סוב את ההר הזה (דברים ב ג), זש"ה השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות (שה"ש ב ז), שלש שבועות בשיר השירים למה, אחת שהשביע הקב"ה את ישראל שלא יגלו את הקץ, ושלאי דחקו את הקץ, ושלא ימרדו על המלכיות, אמר להם הקב"ה אם אתם מקיימין את השבועות מוטב, ואם לאו אני מתיר את בשרכם, כצבאות או כאילות השדה, שאין להם דורש ולא מבקש, כך לא אדרוש את דמכם.

ויאמר ה' (אל משה)[אלי] ראה החילותי תת לפניך את סיחון ואת ארצו (דברים ב לא), [וכתיב] ואנכי השמדתי את האמורי [מפניהם אשר כגובה ארזים גבהו] (עמוס ב ט), בזכות מה, בזכות התורה, שהחכמים מורים אותה, אמרו רבותינו קשה היה סיחון כמגדל חומה היה גובהו, והיה קשה מכל הבריות, וארוך מכל מגדל שבעולם, ורגליו מגיעות לארץ, ואין כל בריה יכולה לעמוד לפניו, כמה שהוא אומר ואשמיד פריו ממעל וגו' (שם), מה עשה הקב"ה כפת שר שלו ושל ארצו, והפילו (במקומו) [ממקומו], ומסרו לפני ישראל, אמרו רבותינו קשין היו סיחון ועוד יותר מפרעה וחיילותיו, וכשם שאמרו שירה על מפלת פרעה, כך היו ראויין לומר שירה על מפלתן, אלא שבא דוד ואמר עליהן שירה, שנאמר למכה מצרים בבכוריהם וגו' (תהלים קלו י), למכה מלכים גדולים וגו' לסיחון מלך האמורי וגו' (שם שם יז יט).

חסלת פרשת דברים